

יב-ב רבי יהודה אומר לענין אכילת מעשר שני

—

במערה, שהיא בתחום ירושלים ופתחה לחוץ העיר, או מערה מחוץ לירושלים ופתחה בתוך העיר — הלך אחר פתחה, ודין כל חלל המערה תלוי במקום הפתח, ולא במקום המערה.

באילן העומד בגבול העיר — הלך אחר נופו.

וכיון שהוכחנו שזו היא דעת רבי יהודה, הרי מתורצת גם הקושיא הראשונה של הגמרא. כיון שמשנתנו היא אליבא דרבי יהודה, והמשנה במסכת מעשר שני האומרת שכל חלק באילן נדון כמקומו היא אליבא דרבנן, שחולקים על רבי יהודה. ואם כן, שוב אין צורך לחילוק הקודם שמעשר שני תלוי בחומה, ואילו דין ערי מקלט תלוי בדירה, אלא דין האילן הן בערי מקלט והן במעשר שני הוא שוה, ושניהם שנויים במחלוקת שבין רבי יהודה ורבנן.

ומקשינן: מה הראיה ממה שאמר רבי יהודה

לגבי דין אכילת מעשר שני בירושלים "באילן הולך אחר נופו", שכך היא שיטתו בכל אילן העומד על הגבול? וכיצד מוכח שהמשנה במסכת מעשרות, האומרת שהולכים אחר הנוף בין במעשר שני ובין בערי מקלט, היא על דעת רבי יהודה?

והרי מתברר שיש לחלק ולומר, אימור דשמעת ליה לרבי יהודה גבי מעשר שני שהולכים אחר הנוף, היינו דוקא לענין שנלך בו בכל צד לחומרא (172) —

שאם עיקרו בחוץ ונופו בפנים, יש חומרא בכך שהולכים אחר הנוף ונחשב הדבר כעומד כולו בירושלים לענין שלא יהיה ראוי לפדיון. דכי היכי דבנופו לא מצוי פריק, אינו יכול לפדות את המעשר שני שם, לפי שאין מעשר שני נפדה אחר שנקלט בתוך מחיצות ירושלים —

בעיקרו, נמי לא מצוי פריק. כי לענין זה הוא נחשב כעומד בפנים [אבל לא לענין שיהיה נאכל המעשר שני אפילו בעיקרו של האילן שמחוץ לחומה].

172. בעל המאור ביאר שבמעשר הולכים אחר הנוף לחומרא מדרבנן, שעשו העיקר כנוף, ואסרו לאכול בעיקר אף שמדאורייתא מותר. והרמב"ן כתב שהגמרא הוכרחה לכך אף בערי מקלט ממה שנקט רבי יהודה במשנה מעשר וערי מקלט יחד, וכיון שבמעשר הולכים רק לחומרא, והיינו משום שלא נאמר בו קרא, משמע שהחומרא בשניהם מדרבנן שעשו העיקר כנוף אך לפי התיורין הראשון בערי מקלט הולכים אחר הנוף אף לקולא ומדאורייתא, שהרי בעיקרו לא מיתדר ליה.

מקלט, וזו גם כוונת הריטב"א, עיין היטב בדבריו. אבל הרמב"ן [בביאורו השני, בסוף הסוגיא] פירש שלא בטל החילוק הראשון לפי רבנן, ורק לגבי הסתירה במעשר מתרצינן שנחלקו רבי יהודה ורבנן, ומה שמקשינן בסמוך מנא לן שבערי מקלט הולכים אחר הנוף בכל דבר, אף שגם רבנן חילקו בין מעשר לעיר מקלט שתלויה בדירה, מכל מקום הקשו לרבי יהודה שנקט את שני הדינים יחד, ומשמע שרק לחומרא הולכים אחר הנוף, ולכן מקשינן שבערי מקלט אינו לחומרא.

הנוף, מנא לן שזו היא דעת רבי יהודה? והרי לא יתכן להחמיר בעיר מקלט בכל אופן, היות ואם עיקרו בפנים ונופו בחוץ לא יתכן אלא להקל בו.

כי בשלמא אם עיקרו בחוץ ונופו בפנים, אפשר להחמיר, ולומר, כי היכי דבנופו לא מצי קטיל ליה גואל הדם לרוצח, כיון שהוא קלוט בעיר מקלט, בעיקרו נמי לא מצי גואל הדם קטיל ליה.

אלא באופן שעיקרו בפנים ונופו בחוץ, והוא נמצא בעיקר, לא יתכן לומר אלא לקולא, כי היכי דבנופו המצוי בחוץ מצי קטיל ליה, בעיקרו המצוי בפנים נמי מצי קטיל ליה.

וזו מנין לך?! הרי כיון שהוא נמצא בעיקרו — הא גוראי קאי, הרי הוא מצוי בתוך עיר המקלט, ואיך נתיר להורגו בתוך עיר מקלטו?

ואם כן, אין לנו מקור ויסוד לתירוץ על

וכן באופן הפוך יש חומרא, בכך שהולכים אחר הנוף:

שאם עיקרו בפנים ונופו מבחוץ, מחמירים על עיקרו לענין אכילה, דכי היכי דבנופו לא מצי אכיל בלא פדייה, כיון שהוא חוץ לירושלים, בעיקרו נמי לא מצי אכיל בלא פדייה, שהרי הוא כנמצא חוץ לירושלים.

וכיון שלפדותו שם הוא אינו יכול, כי הוא בירושלים, וגם לאכלו שם בלא פדיה הוא אינו יכול, כיון שהרי הוא כאילו היה חוץ לירושלים, הרי אין לו אפשרות לאכול אלא אם כן פדאו קודם שנכנס לירושלים, או שיכניסנו לירושלים. (173)

ואם כן, יש לומר שרק לענין מעשר שני הלך רבי יהודה באילן אחר נופו — לחומרא בכל צד.

אלא, גבי ערי מקלט, שגם דיניהם אמורים במשנה במסכת מעשרות שהולכים אחר

בעיקרו, שהרי שמא הולך אחר הנוף ואסור לאכול בחוץ, ואם אינו הולך אחר הנוף, אין פודין בירושלים, וצ"ע שאם כן נמצא שהולך הנוף אחר העיקר לחומרא, וברש"י להלן משמע כמו שכתבו תוס' להדיא [בד"ה גבי] שאין הנוף הולך אחר העיקר].

והגרעק"א בתוספותיו, תמה למה הצריך רש"י לפדותו קודם שנכנס והרי יכול לפדותו בעיקרו כדי לאכלו ממה נפשך, שאם הוא בפנים מותר לאכול בלא פדיה, ואם הוא בחוץ הרי יכול לפדותו, ואיך נקט רש"י שתי חומרות סותרות.

אמנם לפי בעל המאור ורמב"ן שאין הולכים לחומרא מחמת הספק, אלא שרבנן החמירו, אם כן לא שייך לפדות ממה נפשך,

ובריטב"א נקט שקושית הגמרא על מה שאמר רבי יהודה בברייתא לענין מעשר בלבד שהולכים אחר הנוף, ומקשינן לרב כהנא מנא ליה שהוא הדין לערי מקלט, ושמא במעשר הולכים לחומרא מספק מי עדיף הנוף או העיקר ובכל צד יש חומרא, מה שאין כן בערי מקלט.

173. רש"י פירש שאינו יכול לאכול בעיקרו אלא אם כן פדאו בחוץ מקודם שנכנס, והריטב"א הוסיף שעכשיו אינו יכול לפדותו אפילו בנופו כיון שכבר היה בפנים, ובתוס' יו"ט במעשרות [פ"ג מ"י] ביאר דברי רש"י שכוונתו קודם שנכנס לנוף, שאי אפשר לפדות בו שהולכים לחומרא אחר העיקר ואין פדיון בתוך ירושלים ולכן אינו יכול לפדותו ולאכול

סתירת המשניות, שנחלקו בכך רבי יהודה ורבנן. שהרי רבי יהודה לא אמר דינו לקולא!

אמר רבא, לעולם החילוק שאמר רב כהנא, לתרץ את סתירת המשניות, שנחלקו בהן רבי יהודה ורבנן, נכון הוא.

ומה שמקשינן, שלא מצינו בדברי רבי יהודה שהולכים אחר הנוף, אלא רק לחומרא, גם זה נכון.

ובמעשר מצאנו שבכל צד יש חומרא, כמבואר לעיל.

ובעיר מקלט יש גם צד חומרא כשנופו בפנים, שאסור להרוג את הרוצח היושב על עיקרו בחוץ.

אך גם באופן שנופו בחוץ, שאמר רבי יהודה שהולכים אחר הנוף, אין כוונתו להקל לגמרי ולומר שמותר להרוג את הרוצח אם הוא יושב על הגזע שבתוך העיר.

שהרי אם נמצא הרוצח בפנים, כשהוא יושב בעיקרו של האילן — **דכולי עלמא לא פליגי דלא מצי גואל הדם קטיל ליה**, שהרי הוא קלוט בתוך העיר, ואין מטילין העיקר אחר

הנוף לקולא, כמו שנתבאר.

ומאידיך, אם קאי נמצא הרוצח בנופו, שמחוץ לעיר, ויכול גואל הדם להורגו בחיצים ובצורות ממקום עמדו חוץ לעיר (174) — **דכולי עלמא לא פליגי דמצי גואל הדם קטיל ליה**, שאין מי שסובר שהנוף הולך אחר העיקר להצילו.

כי פליגי רבי יהודה ורבנן, האם הולכים אחר הנוף בחוץ, היינו לענין שנתיר לו לגואל הדם למהוי, להשתמש בעיקרו של העץ המצוי בפנים, כדרגא לנופו, כדי טפס עליו.

האם מותר לגואל הדם לעלות על הגזע העומד בתוך העיר, ולהשתמש בו בתורת סולם, כדי להרוג את הרוצח היושב בנוף שמחוץ העיר.

מר, רבי יהודה סבר, הוי עיקרו דרגא לנופו. שהולכים אחר הנוף לקולא, להתיר להרוג את הרוצח. שהרי אין אנו מקילים כל כך לומר שזה נחשב שהעיקר הולך אחר הנוף, אלא כל אחד עומד בפני עצמו, וגואל הדם רק מסתייע בעיקר כדי להרוג את הרוצח שבנוף, שאינו בעיר מקלט.

ומר, רבנן סברי, לא הוי עיקרו דרגא לנופו.

שכן החמירו בכל דין בנפרד. וכל קושייתו על דרך הריטב"א שמספק אזלינן לחומרא.

174. **ברש"י** מבואר שכל ההיתר לעמוד מחוץ לתחום ולהרגו בחיצים, אך מתוך העיר אסור אף לרבי יהודה שיכול לעשות עיקרו דרגא לנופו.

והריטב"א כתב שרק בחיצים וצורות יכול להרגו, ולא בחפץ המחבר בינו לרוצח, שמא יגרר להרגו גם בפנים, וכן לרבי יהודה שהתיר

לעלות דרך עיקרו, אינו יכול להרגו אלא בחיצים וצורות, [ועיין בדבריו שביאר שאין אומרים שהנוף הולך אחר העיקר בפנים לחומרא, שאין זה קולא כשאינו נגרר אחר העיקר אלא דינא הוא, וכמו שכתבו תוס' לענין מעשר, ולפיכך ביארנו דבריו, בהערה הקודמת, שאחר שנכנס אין פודין בנופו כיון שכבר נקלט, ולא כמו שביארו אחרים שכוונתו לחלוק על תוס', ולומר שאין פודין בנופו שהולך אחר עיקרו שבפנים,

אבל אם נופו בחוץ ועיקרו בפנים, הולכים באמת אחר העיקר, ואינו יכול להרגו אף בנופו שבחוץ, כי לעולם הולכים לחומרא, בין אחר הנוף ובין אחר העיקר.

וחידוש הוא, שאפילו נאמר בכל דיני התורה שהולכים אחר העיקר, ולכן כשעיקרו בפנים ונופו בחוץ אין יכול להרגו מפני שעיקרו בפנים, בכל זאת, צריך רבי יהודה לחדש, שבערי מקלט יש אופן שהולכים אף אחר הנוף, לחומרא — באופן שרק הנוף בפנים, שאז אסור להרוג את הרוצח, אפילו אם יושב על העיקר, בחוץ! (175)

ואינו רשאי להשתמש בעיקר האילן העומד בפנים. **רבי אשי אמר** גם הוא, שמשנתנו והמשנה במסכת מעשרות הם לשיטת רבי יהודה שהולכים אחר הנוף לחומרא.

ולא יקשה **מאי "אחר הנוף"** שאמר רבי יהודה אף בערי מקלט, ששייך בהם קולא, כשנופו בחוץ.

כי כוונתו לומר שהולכים אף בתר הנוף. והיינו, באופן שעיקרו בחוץ ונופו בפנים, הולכים אחר הנוף לחומרא, שלא יהרגנו אף יושב חוץ לעיר.

במעשר שני, ומיישב הסתירה ממעשר למעשר, כמו התירוץ הראשון, שהולכים בכל חלק כמקומו, ו"בירושלים הלך אחר הנוף" הכוונה, שאף בנוף דינו כמקומו שלפנים מהחומה כלפנים ובחוץ כלחוץ לפדיה ולאכילה.

הרמב"ם [פ"ח הי"א] כתב אילן שעומד בתוך התחום ונופו נוטה לחוץ, משיגיע תחת הנוף נקלט, היה עומד חוץ לתחום ונופו נוטה לתוך התחום, כשהגיע לעיקרו נקלט, והבין **הכסף משנה** שדעתו כרש"י בשיטת רב אשי, ותמה, שהרי רב אשי בא ליישב שיטת רבי יהודה, אך קיימא לן כרבנן, ולדעתם בערי מקלט הולכים רק אחר הנוף שבדירה תלה רחמנא, ולמה פסק כרבי יהודה, וסיים, ושמא פסק להקל בדיני נפשות.

ותמה **הגרעק"א** שהרי לרש"י המשנה כרבי יהודה, ואדרבא, לרבנן אין הולכים כלל אחר הנוף.

ועיין **באבן האזל**, ובמנחת חנוך דייק לשון הרמב"ם כסברת **הכסף משנה** שבעיקרו בחוץ כתב שההורגו שם נהרג עליו, ואילו בנופו בחוץ לא הזכיר כן, כיון שלרבנן שהולכים אחר הנוף אינו נקלט, ורק משום קולא בדיני נפשות אסרו

ואולי יש לחלק בין מעשר לעיר מקלט, ועי' בהערה הבאה שבשיטת רב אשי מצינו כן לפי רש"י, ואולי בכך תתיישב קושייתנו לעיל על התוס' יום טוב, וצ"ע].

175. תמצית השיטות בביאור שיטת רב אשי:

לרש"י, מעיקר הדין הולכים אחר העיקר, ואם הרוצח נמצא בנוף שבחוץ, אסור להרגו, ומה ששנינו "הכל הולך אחר הנוף", הכוונה לחומרא, שאף כשהנוף בפנים והרוצח בעיקרו בחוץ אסור להרגו והמשנה כרבי יהודה.

והרמב"ן הבין שכוונת רש"י רק בערי מקלט שבהם לעולם לחומרא, אך במעשר הולכים רק אחר הנוף לחומרא, ואילו הנוף אינו נמשך אחר העיקר לעולם. והביא שיטת **אחרים**, שלרב אשי גם לענין מעשר הולכים לכל צד לחומרא, והנוף נמשך אחר עיקרו. וכן כתב **בעל המאור**.

לתוס' הנוף לעולם אינו נמשך אחר העיקר אף בערי מקלט, והכי קאמר, שהעיקר הולך אחר מקום עצמו, ולחומרא הולך אף אחר הנוף, וכן שיטתה רמב"ן.

להר"ש במעשרות, רב אשי מדבר רק

מתניתין:

"ושמתי לך" — בחיידך! שיזכה להבדיל בחייו את שלשת ערי המקלט שבעבר הירדן, ולקיים מצוה זו.

"מקום", משמע שנסוב על "לך" — במקומך! שיהיה מקומו של משה עיר מקלט. והיינו שמחנה לוייה במדבר, וכמו כן ערי הלויים בארץ, יהיו ערי מקלט, וכך ערי המקלט יהיו ערים ללויים.

"אשר ינוס שמה" — מלמד שהיו ישראל מגלין את הרוצחים בשגה במדבר.

ולחיבן היו מגלין במדבר? והרי לא היו ערי מקלט במדבר!

אלא היו גולין למחנה לוייה. (177)

א. רוצח שגלה לעיר מקלט, וחזר והרג בשגה באותה העיר — גולה בתוך העיר משכונה לשכונה. שהרי אינו יכול לצאת מהעיר, מפני חיוב הגלות על הרציחה הראשונה.

ב. ובן לוי שהוא מיושבי העיר, והרג בשוגג, גולה מעיר שגר בה, לעיר מקלט אחרת, כיון שאינו חייב גלות אלא על רציחה זו. (176)

גמרא:

תנו רבנן: כתיב "ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה". הבטיח הקב"ה למשה —

ובספר משאת המלך כתב שבגלות יש שני ענינים, לגלות ממקומו, ולשבת בעיר מקלטו, ומסתבר שאם אסור לו לצאת לכל השכונות, הרי זה משום חיובו לשבת בשכונה שגלה עליה, ואם כן נהרג על יציאתו ממנה. אך אם אין איסורו אלא להכנס לשכונתו הראשונה, הרי שחיובו רק לגלות ממקומו, ואינו נהרג על מה שיצא משכונתו.

והנה רש"י פירש שאינו גולה לעיר אחרת כי אינו יכול לצאת מעירו מפני רציחה ראשונה, וביאר המנחת חינוך שרוצה לצאת לעיר אחרת שבה יוכל ללכת בכל העיר ולא רק בשכונה שגולה אליה, וכדעת תוס'. אולם בתוס' רי"ד כתב שהכונה שאין מטריחין אותו לגלות לעיר אחרת, אלא דיו שיגלה לשכונה אחרת.

177. במשך חכמה [במדבר כ' כ"ט] הוכיח ממה שנאמר במיתת אהרן, ויבכו אותו כל בית ישראל, שאף שהיה מחנה לוייה מוכן לקלוט, לא נהרג אף אדם במדבר בשגה, שאם לא כן לא היה הרוצח מצטער במיתת אהרן, שהותר לו

להרגו. ועיין בדרך אמונה (ה"ב ממעשר שני הט"ו) ובביאור ההלכה שם.

176. עיין בהערות על תוס' לגבי בן לוי שגלה לשכונה אחרת, אם אסור לו לצאת ממנה לכל שאר השכונות או רק להכנס לשכונה שממנה גלה, והוא הדין לרוצח שהרג בעירו וגלה לשכונה אחרת בה.

והאחרונים דנו א. אם שכונה קולטת שלא לדעת. ב. והאם כשמת הרוצח צריך להוליך עצמותיו אליה, ולקוברו בתוכה. ג. ומה דינו במיתת כהן גדול האם חוזר לביתו, או שהתכפרה לו רק הרציחה השניה וחוזר לשכונתו הראשונה, ד. ומה דינו כשרצח פעם נוספת בשכונתו השניה אם יש לו תקנה. ה. ואם תגאלנו שכוונתו הראשונה מהרוצח האחרון. ו. והאם כשעבר ויצא משכונתו השניה הותר דמו לגואל הדם האחרון, [ולראשון ודאי אסור להורגו, שלגבי הרציחה הראשונה כל העיר קולטתו, ולגבי השניה יש לעיין אם כל העיר היא התחום השכונה השניה].

דדרשינן מיתור הכתוב "כי בעיר מקלטו ישב". שיכול היה הכתוב לומר "כי שם ישב", אלא שבא ללמדנו, שנקלט גם בעיר שקלטתו כבר, כיוצא בו [לפי הב"ח, שגרס תיבות אלו כאן ולא בתחילת המשנה הבאה. ועיי' תוס' יו"ט].⁽¹⁷⁹⁾

מתניתין:

רוצח שגלה לעיר מקלטו, ורצו אנשי העיר לכבדו, יאמר להם "רוצח אני!"⁽¹⁸⁰⁾.

מכאן אמרו, היות ובפסוק הזה יש עוד משמעות ב"ושמתי לך מקום", שגם ללוי יש מקום לגלות —

בן לוי הגר באחת מערי המקלט, שהרג את הנפש בשגגה — גולה מפלך לפלך, כלומר, לעיר אחרת.

ואם גלה לפלכו — פלכו קולטו [ועיי' הערות היכן הרג, וכיצד נקלט, שנחלקו בזה הראשונים].⁽¹⁷⁸⁾

אמר רב אחא בריה דרב איקא: מאי קרא שיכול לגלות בתוך עירו משכונה לשכונה?

ובמנחת חנוך כתב, שלהרמב"ם בן לוי שהרג בעירו לא מועילה לו גלות משכונה לשכונה, ולפי המבואר בטעמו, נמצא שמקום מגוריו נקבע לפי שכונתו, ולכן לפי תוס' יכול לגלות משכונה לשכונה, אך לגבי מקום ההריגה על העיר נחשבת במקום אחד, ולכן לפי הרמב"ם גולה לעיר אחרת, והריטב"א כתב שבן לוי גלה לעירו והרג בה גולה משכונה לשכונה, כישראל שהרג פעם שניה, וצריך לומר שאחר שגלה אין יוצא מעירו לקיים גלות ממקום הריגה ודי לו בגלות ממקום מגוריו.

179. עיי' בהגהות הב"ח ומהרש"ל, ובתוס' יו"ט. והריטב"א ביאר שמשנה זו היא כהמשך למשנה לעיל, שגולה מעיר לעיר בין ערי הלויים כדי שיהא נכנע כשאינו בביתו, ולכן שני כיוצא בו מענייני ההכנעה. ומהרש"א ביאר ששנו כן אגב מתניתין דשביעית [פ"י מ"ח] ששם שנו שהמחזיר חוב בשביעית יאמר לו המלוה משמט אני, ואם אמר הלוה אף על פי כן, יקבל ממנו, וכיוצא בו רוצח וכו'.

180. בירושלמי כאן, למד ממשנתנו, שאדם שידע מסכת אחת, והגיע למקום שכבדוהו כי

לשוב לביתו, ומכאן שעל אהרן לא היתה כל תביעה, כי בקש שלא יארע תקלה בישראל וכדלעיל.

ובזבחים [ק"ז]. אמרו שבשילה בטלה מחנה לוויה מלקוט, ופרש"י שסיימו לחלק את הארץ, והיינו שהיו ג' ערי מקלט, ואם כן מצינו רוצחים שיצאו מערים לגלות בעיר אחרת.

178. כתב הרמב"ם [פ"ז ה"ה] בן לוי שהרג במדינתו, גולה למדינה אחרת מערי הלויים, לפי שכלן קולטות. ואם הרג חוץ מערי הלויים וברח לעירו הרי זה קולטו. אך דעת תוס' בזבחים [ק"ז]. שבן לוי שהרג בעירו רק לכתחילה גולה מעיר לעיר, ובדיעבד יכול לגלות בעירו לשכונה אחרת. ובתירוצם השני כתבו שאף לכתחילה יכול לגלות לשכונה אחרת. ואת ביאור הרמב"ם שגולה לעירו כשהרג חוצה לה, לא הזכירו כלל. ומשמע שסברו שגלות היא שיגלה הרוצח ממקום מגוריו. והרמב"ם סבר שעליו לגלות ממקום ההריגה ולכן יכול לגלות למקום מגוריו בעיר מקלט, ולכאורה הוא הדין לרוצח שגלה ורצח שוב חוץ לעיר מקלט, שיכול לקיים שתי גלויותיו בעיר מקלטו הראשונה, [ועיי' בערוך לנר].

רבי יהודה אומר: לא היה חוזר לשררה שהיה בה.

ומקורותיהם יתבארו בגמרא.

גמרא:

אמר רב כהנא: מחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה אם מעלין להם שכר, היא רק בשש ערי המקלט

דמר, רבי מאיר סבר, מה שנאמר "והיו לכם הערים למקלט", פירושו שניתנו הערים הללו לרוצחים רק לצורך קליטה. אך על השימוש בבתי העיר עליהם לשלם לבעלי העיר, שהם הלויים.

ומר, רבי יהודה סבר, דרשינן מ"לכם", שהערים ניתנו לכל צרכיכם, ואף המגורים בהן, ניתנו לצורך הרוצחים, ואין ליטול מהם שכר.

ואם אמרו לו, אף על פי כן רוצים אנו לכבדך, יקבל מהן את הכבוד שמעניקים לו.

שנאמר "וזה דבר הרוצח". מלמד הכתוב שהרוצח צריך לדבר ולגלות את דבר היותו רוצח, כדי שלא יכבדוהו בטעות.

יג-א מעלים היו הרוצחים הגולים שכר ללויים. (181)

הלויים שבערי המקלט, היו משכירים דירות לרוצחים, דברי רבי יהודה.

רבי מאיר אומר: לא היו מעלים להם הרוצחים שכר, כי ערי המקלט נועדו לקליטת הרוצחים.

ובגמרא יבואר באלו ערים מדובר, ובמה נחלקו.

וחוזר הרוצח, אחר שיצא מעיר מקלטו במות הכהן הגדול, לשררה שהיה בה, כגון אם היה נשיא או אב בית דין, (182) דברי רבי מאיר.

182. כברייאת שהובאה בגמרא, הובאה מחלוקתן לגבי שררה שהחזיקו בה אבותיו, ופירש הריטב"א שהמשנה חידשה שהלכה כרבי יהודה שאפילו לשררה שהחזיק בה הוא עצמו, אינו חוזר, והברייאת חידשה שרבי מאיר חולק וסובר שחוזר אפילו לשררה שהחזיקו בה רק אבותיו. אך לכולי עלמא אם לא החזיק הוא או אבותיו בשררה, אין ממנים אותו, כשחוזר לעירו, לשררה, וכל שכן שאין נותנים שום מינוי לרוצח במזיד. אך כל זאת רק ברוצח או בנמכר לעבד, שהם דברים חמורים ומאוסים מאד, אבל בשאר עבירות, ואפילו מומר, אם חזרו בתשובה, ממנין אותם לכתחילה לכל הראוי להם, ופשיטא שחוזרים לשררה שהחזיקו בה, הם או אבותיהם. והרמב"ם [פ"ז מסנהדרין ה"ט] כתב אבל

סבורים שידוע שתי מסכתות, עליו לומר שידוע רק מסכת אחת, ומשמע שרק כאופן שנהנה מטעותם, אך אם יודעים את דרגתו ומכבדים אותו בדרגה גבוהה יותר, אינו צריך לומר שלא יכבדוהו. וממה שלמדו הלכה זו מרוצח. משמע שאין זה דין ברוצח שיאמר להם שלא יכבדוהו, אלא רק להעמידם על טעותם, אך אם ידוע לאנשי העיר שהוא רוצח ובכל זאת מכבדים אותו, אינו צריך לדחותם בתחילה, שהרי אינו נהנה מטעותם.

181. עיין בתוס' ובהערות, שביארנו דעת רש"י תוס' והרמב"ם, מי מעלה שכר, ומהו השכר, לרבי יהודה ולרבי מאיר.